

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av huvudmannens
ansvarstagande för kvalitet i utbildningar inom
komvux på entreprenad i Upplands Väsby kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Upplands Väsby kommun avseende ansvarstagandet för kommunal vuxenutbildning (komvux) som bedrivs av enskilda utbildningsanordnare. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska huvudmännens ansvarstagande för kvaliteten i utbildningen inom komvux som bedrivs på entreprenad genom de avtal som ingåtts med enskilda utbildningsanordnare. En viktig del i detta är att granska avtalens roll och funktion i huvudmäns ansvarstagande för utbildningens kvalitet. Granskningen omfattar endast komvux på gymnasial nivå. Granskningen ska besvara följande frågeställning:

- I vilken utsträckning tar huvudmannen ansvar för kvaliteten i utbildning inom komvux på entreprenad genom de avtal de ingått med enskilda utbildningsanordnare?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer hur väl huvudmannens arbete uppfyller kriterierna i tre nivåer: i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Upplands Väsby kommun i följande utsträckning:

Huvudmannen tar i flera delar ansvar för kvaliteten inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att analysera resultaten för de egna eleverna och därigenom söka mönster och förklaringar till eventuella skillnader i resultaten.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 24 november 2025 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån den identifierade utvecklingsåtgärden. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till

Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2024:3781) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom frågeställningen.

Inom granskningen bedöms hur huvudmän tar ansvar för utbildningens kvalitet inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad. Detta omfattar arbetet med att följa upp, analysera och vidta åtgärder för att utveckla utbildningens kvalitet. Även samarbete och dialog mellan huvudmannen och utbildningsanordnarna ingår. Ett särskilt fokus ligger på avtalens roll och funktion i huvudmännens ansvarstagande för utbildningens kvalitet.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen tar i flera delar ansvar för kvaliteten inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, representanter för förvaltningen, representanter för auktorisationskansliet, ansvariga politiker och representanter för utbildningsanordnare samt avtal och andra insända dokument.

Ansvarsfördelning, dialog och samarbete

Huvudmannen och utbildningsanordnarna har ett ändamålsenligt samarbete med tydlig ansvars- och rollfördelning. Ansvarsfördelningen tydliggörs både genom avtalen med tillhörande avtalsvillkor och muntligen genom dialog. Upplands Väsby kommun samarbetar med nio andra huvudmän gällande komvux som bedrivs på entreprenad genom auktorisation. De samarbetande kommunerna har ett gemensamt auktorisationskansli som på delegation bland annat ansvarar för övergripande auktorisationsvillkor och avtalsuppföljning, sammanställer underlag till huvudmännen för kvalitetsrapporter och årsrapporter samt har löpande dialog med utbildningsanordnare. Utbildningsanordnarna ansluter sig till auktorisationsvillkoren genom separata avtal med varje kommun som ingår i samarbetet. Ansvar för de auktoriserade utbildningsanordnarna fördelas mellan rektorerna i de tio kommunerna och varje rektor är så kallad kontaktrektor för ett antal utbildningsanordnare. I avtalen och tillhörande auktorisationsvillkor tydliggörs ansvarsfördelningen och hur samarbetet ska genomföras. Samarbetet, förväntningar och ansvarsfördelning mellan huvudmannen och

utbildningsanordnarna förtydligas genom uppstartsmöten i samband med att avtal ingås. Vid dessa möten deltar kontaktpersoner från utbildningsanordnarna, aktuell kontaktrektor hos de samarbetande kommunerna och representanter för auktorisationskansliet. Därefter genomförs dialogmöten fyra gånger per år, verksamhetsbesök minst två gånger per år samt avstämningar utifrån behov. Vid behov genomförs även oanmälda besök.

Huvudmannens rektor och utbildningsanordnarna har kontinuerlig dialog under hela avtalstiden. Med samtliga utbildningsanordnare har rektorn löpande kontakt gällande sådant som rör kommunens elever. I övriga sammanhang har rektorn främst kontakt med de utbildningsanordnare hen är kontaktrektor för. Övriga rektorer i samarbetskommunerna har motsvarande kontakter med de utbildningsanordnare de är kontaktrektor för. Kontaktrektorerna har en tät, löpande kontakt och dialog med utbildningsanordnarna och relevant information delges övriga rektorer vid veckovisa rektorsmöten. Kontaktrektorerna och utbildningsanordnarna har även kontakt i samband med planerande platsbesök hos utbildningsanordnarna. Vid dessa besök träffar de utbildningsanordnarnas rektorer, lärare och övrig personal. Besöken dokumenteras och redovisas vid rektorsgruppens veckovisa möten.

Samarbetet och dialogen omfattar sådant som rör utbildningens kvalitet och stödjer huvudmannens ansvarstagande för utbildningen. Dialog och kontakt mellan huvudmannens rektor och utbildningsanordnarna rör såväl enskilda elevärenden och uppkomna klagomål som med vilken kvalitet utbildningen bedrivs hos anordnaren. Ytterligare samarbete består av att rektorn i Upplands Väsby kommun leder en arbetsgrupp med specialpedagoger för samarbetskommunerna. I den gruppen ingår specialpedagoger från utbildningsanordnare och syftet med gruppen är att stärka de specialpedagogiska insatserna och arbeta för att fler elever i behov av stöd klarar sina studier genom gemensamma arbetssätt och uppföljning. Även auktorisationskansliet för dialog med anordnare för att kontrollera att auktorisationsvillkoren efterlevs och för att kvaliteten ska vara den som angetts i avtal och auktorisationsvillkor. Information från dialogen förs vidare till skolchefen och vid vissa tillfällen till ansvariga politiker.

Uppföljning av utbildningarnas kvalitet

Huvudmannen följer kontinuerligt och systematiskt upp utbildningen utifrån en tydlig strategi för hur utbildningens kvalitet ska undersökas. Det systematiska kvalitetsarbetet utgår från de fyra delmål för komvux som finns i Skolverkets nationella kvalitetssystem. I uppföljningen används olika metoder för att undersöka utbildningens kvalitet som anpassas utifrån utbildningarnas förutsättningar. En stor del av uppföljningen sker inom

ramen för samarbetet med de andra nio kommunerna. En viktig del av uppföljningen är regelbundna verksamhetsbesök. Verksamhetsbesöken genomförs av kontaktrektorn och ytterligare någon eller några rektorer från de kommuner som ingår i samarbetet. Även studie- och yrkesvägledare och personer från auktorisationskansliet deltar ibland. Besöken följer en tydlig struktur som innefattar bland annat intervjuer med utbildningsanordnarens rektor, lärare, annan personal och elever. Även methodsalar och teorisalar besöks, och eventuella digitala lärplattformar och övrigt material som används på plats går igenom. Verksamhetsbesöken genomförs även för utbildning om bedrivs på distans. Eftersom slutprov enligt auktorisationsvillkoren ska genomföras på plats finns alltid en lokal att besöka. Inför besöken förbereder utbildningsanordnarna underlag för att kunna redovisa exempelvis resultat och lärarbehörighet. I underlaget ingår också en elevenkät som bland annat handlar om hur eleverna upplever sin utbildning i relation till mål och syfte, hur nöjda eleverna är med sin utbildning och, för de utbildningar där det är relevant, tillgång till APL och hur uppföljning sker under APL-perioden. Utifrån behov genomförs också oanmälda besök. Verksamhetsbesöken dokumenteras och informationen förs vidare till övriga rektorer inom samarbetet. På så sätt har rektorn i Upplands Väsby kommun tillgång till information gällande samtliga utbildningsanordnare och inte bara de hen själv är kontaktrektor för. Utöver detta har rektorn tillgång till utbildningsanordnarnas lärplattformar där hen bland annat kan se upplägg och material för undervisningen för sina elever. En annan viktig del av uppföljningen är den kvalitetsredovisning som genomförs årligen. Varje utbildningsanordnare skickar då in en kvalitetsrapport som omfattar uppgifter om bland annat elevernas resultat, godkända betyg och lärarnas behörighet. Rapporten är övergripande för alla samarbetskommuner, men statistik finns att tillgå för respektive kommun. Även utbildningsanordnarnas eget kvalitetsarbete och arbete med utvecklingsinsatser som samarbetskommunerna tidigare har beslutat om följs upp. Utbildningsanordnarna redovisar också jämförelser av betygsresultat för att huvudmannen ska få en bild av att betygsättningen är rättvisande och likvärdig.

Huvudmannen har tillgång till all statistik för just Upplands Väsby kommuns elever. Det rör exempelvis betygsresultat, avbrott och svar på elevenkäter. De har också möjlighet att få statistik redovisad uppdelad utifrån kön, men det görs inte systematiskt.

Avtal och auktorisationsvillkor har en framträdande roll i uppföljningsarbetet och stödjer uppföljningsarbetet för huvudmannens rektor och auktorisationskansliet. Auktorisationsvillkoren anger flera aspekter med koppling till utbildningens kvalitet och som ingår i uppföljningen. Det gäller bland annat praktiska förutsättningar som lokaler, men också lärarbehörigheten samt vilka förutsättningar som gäller för

undervisningen. Det framgår också hur utbildningsanordnaren ska bistå huvudmannen vid uppföljning och rapportering och vilken information som huvudmannen ska ha tillgång till via utbildningsanordnarens lärplattform.

Informationen som framkommer genom uppföljningen efterfrågas och redovisas systematiskt för andra delar av huvudmannens organisation. Resultaten av uppföljningen presenteras för styrgruppen, där skolchefen ingår, och skolchefen för information vidare till nämnden. Det gäller både sammanställning av utbildningsanordnarnas årsrapporter och auktorisationskansliets redovisning av avtals- samt auktorisationsvillkorsefterlevnad.

Analys av utbildningarnas kvalitet

Huvudmannen har system för att genomföra utförliga analyser av kvaliteten i den utbildning som utbildningsanordnarna bedriver för samarbetskommunerna som helhet. Genom det årshjul som följs finns en tydlig systematik i arbetet med att analysera den information som samlas in genom uppföljning för varje utbildningsanordnare. Efter verksamhetsbesök diskuterar samarbetskommunernas rektorsgrupp resultaten av uppföljningen ur olika perspektiv, söker förklaringar till resultaten och identifierar utvecklingsbehov i den utbildning som bedrivs av utbildningsanordnarna. De analyser som utbildningsanordnarna själva gör och redovisar i årsrapporterna analyseras också inom ramen för samarbetet. Av insänd dokumentation framgår exempelvis att de samarbetande kommunerna har identifierat behov av förbättring i utbildningsanordnarnas analyser. Det senaste året har rektorernas gemensamma analys bland annat visat att måluppfyllelsen generellt är låg i ämnet matematik och att utbildningen som bedrivs på distans behöver utvecklas. Resultaten av analysen redovisas för styrgruppen och skolchefen redovisar vidare för nämnden. Sammantaget ger analysen huvudmannen en god bild av utbildningens kvalitet hos respektive utbildningsanordnare.

Analysen av resultaten för eleverna Upplands Väsby kommun är huvudsakligen ett resultat av uppföljningen och jämförande till sin karaktär och därmed begränsad. Rektorn följer elevernas resultat kontinuerligt och gör jämförelser med andra kommuner inom samarbetet. Hen har exempelvis identifierat att resultaten i matematik är låga och att det ser olika ut för de olika kommunerna. Varje kommun arbetar därför med att öka måluppfyllelsen utifrån sina förutsättningar, även Upplands Väsby kommun. Rektorn uppger att en sammanställning av elevernas betygsresultat, dokumenterade avbrott, val av yrkesutbildningar samt antalet utfärdade gymnasieexamina och slutbetyg redovisas till nämnden en eller två gånger per år. I den senaste verksamhetsberättelsen för 2024 presenterades statistik över antal elever som slutfört yrkesutbildning samt uppgifter om elevernas sysselsättning en viss tid efter avslutad utbildning

gällande komvux. De delar som gäller komvux i verksamhetsberättelsen är inriktade mot kompetensförsörjning och berör inte utbildningens kvalitet. Det genomförs inte någon utförlig förklarande analys av resultaten och nämnden efterfrågar heller inte sådan information. Det genomförs heller inte någon analys utifrån jämställdhetsaspekter.

Huvudmannens utvecklingsåtgärder

Huvudmannen genomför utvecklingsåtgärder utifrån vad analysen visar. För de utvecklingsbehov som rör utbildningarnas genomförande vidtas åtgärderna gemensamt inom ramen för samarbetet med de andra kommunerna. Vissa insatser riktas specifikt mot en utbildningsanordnare och andra insatser riktas mot samtliga utbildningsanordnare. Sådant som gäller alla utbildningsanordnare tas upp på de inplanerade dialogmötena. Utifrån de identifierade behoven av att förbättra analyserna i utbildningsanordnarnas rapporter har exempelvis analysarbete varit ett tema som tagits upp på ett dialogmöte. Utbildningsanordnarna har också fått specifik återkoppling på vad som saknas i analysen i deras respektive rapporter. Exempel på andra utvecklingsområden som riktats till specifika utbildningsanordnare är att ge eleverna mer individuell återkoppling, säkerställa personalens tillgänglighet för eleverna samt tydliggöra rutinerna för klagomålshantering för eleverna. När det gäller behov som identifieras utifrån analysen av resultat för eleverna i Upplands Väsby kommun genomför huvudmannen insatser inom den egna organisationen. Det handlar exempelvis om arbetet med att förebygga avbrott genom att följa upp avbrotten och genom ökade insatser vad gäller tillgång till specialpedagog och studie- och yrkesvägledare.

Huvudmannen vidtar vid behov åtgärder avseende avtalen och tillhörande dokument i syfte att utveckla utbildningens kvalitet. Detta arbete sker gemensamt med de övriga samarbetande kommunerna. När behov av åtgärder har identifierats gällande auktorisationsvillkoren får auktorisationskansliet i uppdrag att ta fram förslag på revidering av auktorisationsvillkoren i samråd med rektorsgruppen. När uppföljningen visar att avtal och auktorisationsvillkor inte efterlevs påpekar auktorisationskansliet det och utfärdar varningar och vid behov viten och begär att utbildningsanordnaren åtgärdar problemen. Att så sker följs sedan upp. Det handlar exempelvis om att krav på maximalt antal elever i lokalerna överskridits, att underlag gällande personal inte levererats eller att årsrapporten varit bristfällig.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att analysera resultaten för kommunens elever.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att Upplands Väsby kommun genom den analys som bedrivs inom ramen för de samarbetande kommunerna får en god bild av utbildningens kvalitet hos respektive utbildningsanordnare. Huvudmannen har genom uppföljningen tillgång till ett gediget och utförligt underlag gällande de egna elevernas resultat, men den analys som genomförs är huvudsakligen ett resultat av uppföljningen och jämförande till sin karaktär och därmed begränsad. Analysen omfattar inte heller jämställdhetsaspekter. Detta medför en risk att huvudmannen inte kan identifiera utvecklingsbehov kopplat till de egna elevernas förutsättningar och behov.

Av 4 kap. 3 § skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framgår (s. 30) bland annat att huvudmannen med utgångspunkt i uppföljningen behöver analysera vad som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen i den samlade verksamheten, samt analysera om orsakerna framgår tydligt eller om ytterligare uppföljning och utvärdering behöver genomföras.

Av läroplanen för vuxenutbildningen (Lvux12, del 1) framgår bland annat att den kommunala vuxenutbildningen aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Vuxenutbildningen har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att Upplands Väsby kommun utvecklar arbetet ytterligare med att analysera resultaten för de egna eleverna så att både mönster identifieras och förklaringar söks till dessa. Det kan exempelvis handla om att identifiera eventuella skillnader mellan män och kvinnor och andra elevgrupper. Ett sådant underlag ger stöd när utvecklingsåtgärder ska beslutas, så att huvudmannen vid behov kan vidta utvecklingsåtgärder utifrån de behov som finns hos just kommunens elever och för att eleverna ska ges likvärdiga förutsättningar och möjligheter oavsett könstillhörighet.

På Skolinspektionens vägnar

X Lena Tuffin

Föredragande
Signerat av: Lena Tuffin

X Hans-Göran Arvidsson

Beslutsfattare
Signerat av: Hans-Göran Arvidsson

I handläggningen av ärendet har även utredarna Therése Tunek och Sarah Vinterlycka deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd**Skollagen (2010:800)**

2 kap. 2, 3 och 8 §§

4 kap. 3, 5, 6 och 7 §§

20 kap.

23 kap. 8 §

Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning

1 kap. 4 §

2 kap. 10 §

Förordning (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen

Allmänna råd (SKOLFS 2012:98) om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Upplands Väsby den 14 januari 2025. Besöket genomfördes av utredarna Lena Tuffin och Therése Tunek.

Utbildningsnämnden ansvarar för vuxenutbildningen i Upplands Väsby kommun. Till sin hjälp har utbildningsnämnden en utbildningsförvaltning som leds av en utbildningschef, som också är skolchef. Upplands Väsby kommun har en rektor som ansvarar för utbildningen inom komvux. Upplands Väsby kommun samverkar med nio andra kommuner i det som kallas Vux Norrort och de har ett gemensamt auktorisationskansli. All utbildning på gymnasial nivå anordnas via auktorisation. Så väl enstaka kurser som yrkesutbildningar erbjuds av sammanlagt 27 anordnare. Vid tiden för granskningen har Upplands Väsby ca 800 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En intervju med ansvariga politiker
- En intervju med representanter för förvaltningen
- En intervju med ansvarig rektor
- En intervju med representanter för enskilda utbildningsanordnare som har avtal med huvudmannen
- Avtal och andra dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2025.

Mer information om granskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-granskningar/huvudmannens-ansvarstagande-for-kvalitet-i-utbildningar-inom-komvux-pa-entreprenad-genom-avtal/>